

---

## Restrukturalizace - neoddělitelná součást reorganizace ozbrojených sil

Společensko-politická situace současnosti, hospodářská situace jednotlivých států a změněné strategické prostředí vytvářejí základní a určující rámec širokého procesu změn ve vojenské strategii (vojenských doktrínách). V konečném důsledku ovlivňují i rozsah a hloubku reforem a restrukturalizace ozbrojených sil, jednotlivých států i skupin států. V této oblasti se vytvořily nové perspektivy, naděje na úspěch, ale vyvstávají i vážné překážky.

Příznivé společensko-politické změny neznamenal, že se lze zbavit ozbrojených sil pro svoji obranu. Stát by byl, bez nástroje obrany v aktuálních i možných zahraničních ozbrojených konfliktech, ve svém působení velmi omezen. Demokratické státy musí velmi odpovědně formulovat jak své nové role v Evropě a ve světové politice, tak i vazby na evropské bezpečnostní struktury a mezinárodní organizace. Jsou zde také otázky dalšího rozvíjení procesu evropské obranné identity.

Tato situace rovněž vyžaduje politickou a etickou diskusi o silách a prostředcích obrany, udržení, nastolení či vynucení míru. V těchto dimenzích jsou řešeny i otázky širokého a obecného procesu reorganizace a restrukturalizace ozbrojených sil USA a evropských států.

### **Ekonomické aspekty restrukturalizace ozbrojených sil**

Ekonomické aspekty restrukturalizace ozbrojených sil jsou determinovány především jejím obsahem a rozsahem. Značné rozdíly v těchto faktorech vyplývají z výchozí situace jednotlivých států na konci období studené války, ale zejména ze stanovených cílů restrukturalizace.

Z hlediska výchozí situace je možno rozdělit státy, jejichž ozbrojené síly jsou předmětem této informace, do několika skupin:

- USA jako jediná supervelmoc a vedoucí mocnost v NATO a v demokratickém světě,
- jaderné mocnosti s rozvinutým zbrojním průmyslem a vysokou mírou zbrojní autarkie (Francie, Velká Británie),
- hospodářsky vyspělé evropské členské státy NATO (SRN, Itálie, Španělsko, Belgie, Nizozemsko, Dánsko, Norsko),
- méně hospodářsky vyspělé evropské členské státy NATO, příjemci vojenské pomoci od jiných států (Portugalsko, Řecko, Turecko),
- evropské neutrální státy (Finsko, Rakousko, Švédsko, Švýcarsko),
- postkomunistické státy střední a východní Evropy, ve kterých probíhá proces zásadních ekonomických a sociálních reforem.

Vliv stanovených cílů restrukturalizace ozbrojených sil na její ekonomické aspekty je velmi podstatný, např. zahrnují-li přechod na profesionální ozbrojené síly, pronikavou modernizaci apod. Všeobecně se uplatňují požadavky na méně početné, pohyblivější, pružné a efektivnější ozbrojené síly s moderní výzbrojí, v optimálních počtech a kvalitě. Jsou však ještě další požadavky, např.:

- již zmíněný přechod na profesionální ozbrojené síly (Belgie, Nizozemsko),
- výstavba sil rychlé (okamžité) reakce, schopných zasazení i v mimoevropských oblastech (SRN, Itálie, Španělsko, Velká Británie a další),
- zvýšená účast na mírových vojenských operacích OSN a dalších mezinárodních bezpečnostních organizací (ZEU - Evropský sbor, popř. KBSE),
- převzetí norem NATO pro oblast vojenské techniky,
- udržování technologické převahy ve vojenské technice nad všemi potenciálními protivníky (USA),
- schopnost nasazení kontingentů ozbrojených sil v celosvětovém rozměru,
- s tím úzce související výstavba odpovídajících systémů velení, řízení, spojení a průzkumu.

Nejdůležitějším ekonomickým aspektem a také dlouhodobějším trendem je snižování vojenských rozpočtů, jejich podílu na státním rozpočtu i podílu na hrubém domácím produktu (SRN, USA, Španělsko, Švýcarsko aj.). Z tohoto hlediska má

jednoznačně příznivý vliv jen snižování počtů příslušníků ozbrojených sil (vojáků i civilních zaměstnanců), výzbroje a prodej nemovitostí. Ostatní cíle restrukturalizace ekonomické přínosy zmenšují, případně eliminují. Příkladem je plánovaná reorganizace a snižování početních stavů ozbrojených sil Švédska. Výsledkem nebude snižování vojenského rozpočtu, neboť bude provedena výrazná modernizace výzbroje. Stejně tak Norsko zaznamenává mírné zvýšení investičních výdajů právě v důsledku reorganizace ozbrojených sil a modernizace výzbroje.

**Cíl zvýšení pohyblivosti ozbrojených sil** např. znamená požadavek a potřebu zvětšení kapacity pro vzdušnou přepravu vojsk a materiálu nákupem nákladných dopravních letounů a vrtulníků.

**Přechod na profesionální ozbrojené síly** vyžaduje podstatné zvýšení personálních výdajů. Případné snížení výdajů na výcvik se zejména v počátečním období neprojeví, a to právě v důsledku potřeby modernizace výcvikové základny.

Byly stanoveny konkrétní úkoly pro snižování počtu příslušníků ozbrojených sil - vojáků i civilních zaměstnanců. **Tabulka 1** uvádí plánované snižování početních stavů v USA a v evropských zemích. Oznamované záměry modernizace výzbroje vyjádřené ve střednědobých a dlouhodobých plánech prodělávají značné změny a revizní zásahy v důsledku rušení a odsouvání zbrojních projektů. Hlavní příčinou nevyjasněných perspektiv ve výzbrojování je **rozpor mezi důsledky snižování vojenských rozpočtů a růstem cen vojenské techniky**. Poměr investičních a provozních výdajů se mění u většiny států ve prospěch výdajů provozních. Výdaje na ošetřování a provoz vojenské techniky se mohou snižovat. **Předpokládá se účinnější využití vojenské techniky a modernizace metod a prostředků výcviku**. Investiční výdaje zaznamenávají relativně rychlejší pokles než je pokles výše vojenského rozpočtu (Švýcarsko aj.). To vyžaduje stanovit jasné priority v investicích a v nákupech vojenské techniky. **Zvyšují se výdaje na likvidaci vojenského materiálu vůbec**, vojenské techniky zvláště (zejména SRN) a také na konverzi zbrojního průmyslu.

**Výdaje na výzkum, vývoj a zkoušky** vojenské techniky nominálně klesají i stagnují. Stejně tak výdaje na nákup vojenského materiálu.

Na druhé straně výdaje na vojenské objekty (stavby) mají spíše tendenci zvyšování nebo si zachovávají standardní úroveň (SRN, Rakousko).

Restrukturalizace bude v každém případě dlouhodobým procesem v období pěti i více let, zejména v případech, kdy zahrnuje přechod na profesionální ozbrojené síly nebo náročné úkoly v zavádění nových typů zbraňových a jiných systémů. Doba na vývoj zbraňových systémů nové generace dosahuje 10 i více let.

### Vojenské rozpočty a vojenské výdaje

Na určování výše vojenského rozpočtu má v různé míře vliv hodnocení vojensko-politické situace, strategické koncepce, plány výstavby ozbrojených sil, ale také **ekonomická situace**, zejména schodky ve státním rozpočtu. Typickým příkladem je snižování vojenského rozpočtu Belgie, které začalo ještě v období studené války. Současně tento příklad ukazuje, že **úspory ve vojenském rozpočtu nemusí vždy**

**přinést úspory ve státním rozpočtu.** Podle rozboru provedeného v roce 1992 přinese stanovení limitu 97,5 mld. BEF pro vojenský rozpočet do roku 1996 úspory ve výši 11,4 mld. BEF, které budou znehodnoceny výdaji v sociální oblasti. Počet nezaměstnaných se zvýší o 27 500 osob. Kromě 7,0 mld. BEF na podpory, bude vydáno dalších 2,9 mld. BEF na sociální opatření při propouštění vojáků.

**Tabulka 1**

| Stát           | Současný stav<br>(v tisících) | Stav po plánovaném snížení |                         |
|----------------|-------------------------------|----------------------------|-------------------------|
|                |                               | V tisících                 | Snížení<br>v procentech |
| Belgie         | 86                            | 40                         | -53,5                   |
| Dánsko         | 29                            | 28                         | -3,5                    |
| SRN            | 414                           | 370 <sup>1)</sup>          | -10,6                   |
| Francie        | 434                           | 350 <sup>2)</sup>          | -19,4                   |
| Itálie         | 313                           | 290                        | -7,3                    |
| Nizozemsko     | 91                            | 70 <sup>3)</sup>           | -23,1                   |
| Turecko        | 590                           | 400                        | -32,2                   |
| Velká Británie | 285                           | 145                        | -49,1                   |
| USA            | 1 800                         | 1 400 <sup>4)</sup>        | -22,2                   |
| Švýcarsko      | 600                           | 400 <sup>5)</sup>          | -33,4                   |

**Poznámka:**

<sup>1)</sup> do roku 1995

<sup>2)</sup> do roku 1994

<sup>3)</sup> do roku 1998

<sup>4)</sup> do roku 1997

<sup>5)</sup> do roku 1995

### Důsledky snižování investičních výdajů

Bezprostředním důsledkem snižování výdajů na vývoj a výrobu vojenské techniky je **rušení, odsouvání a protahování zbrojních projektů**, které narušují stabilitu střednědobých a dlouhodobých plánů. Např. pozemní vojsko USA v návrhu plánu na období 1995 až 1999 předpokládá změny u 147 zbrojních projektů, z toho má být 57 projektů zrušeno a u 90 projektů má dojít ke změnám ve financování.

Závažnější jsou dopady změn v programech zbrojení na výzkumnou, vývojovou a výrobní základnu, ve které dochází ke **ztrátě pracovních míst**, např.:

- Podle odhadu předsedy vojenského výboru amerického Senátu povede snižování vojenského rozpočtu do roku 1997 ke ztrátě jednoho milionu pracovních míst ve zbrojní výrobě. Celkový počet ztracených pracovních míst ve vojenském sektoru (v ozbrojených silách a ve zbrojní výrobě) může dosáhnout 2,5 milionu.

- Podle prognózy bruselského Institutu pro výzkum a informace o míru z roku 1992 může počet 1,04 milionu zaměstnaných ve zbrojní výrobě v západoevropských státech poklesnout do roku 1998 v lepším případě na 740 tis., v horším na 614 tis. osob.
- Od roku 1988 do roku 1992 poklesl počet zaměstnaných ve zbrojním průmyslu SRN o 100 tis. osob, očekává se další snižování současného stavu o 180 tis. osob. Další 140 tis. pracovních míst bylo ztraceno v podnicích vyrábějících komponenty.
- Celkový počet 230 tis. pracovních míst ve francouzském zbrojním průmyslu byl snížen za rok 1992 o 18 tis. Do roku 1995 může dojít k dalšímu snižování o 40 tis. v hlavní výrobě a o 70 tis. u subdodavatelů.
- V období let 1981 až 1990 v Belgii poklesl počet zaměstnaných ve zbrojní výrobě z 66 tis. na přibližně 25 tis. osob.

V USA byl vypracován vládní **program pomoci při konverzi zbrojní výroby**, vyhlášený prezidentem Clintonem v březnu 1993. Plánované výdaje na tento program v období let 1993 až 1997 ve výši téměř 20 mld. USD jsou rozděleny podle účelu do 3 oblastí:

- ◆ Pomoc zaměstnancům a komunitám postiženým snižováním zbrojní výroby (5,2 mld. USD).
- ◆ Technologie dvojího využití a integrace zbrojní a komerční výroby (4,7 mld. USD).
- ◆ Investice do nových civilních technologií (9,6 mld. USD).

Investice do technologií dvojího využití a do civilních technologií představují téměř 3/4 vládní pomoci.

V návrhu francouzského vojenského rozpočtu na rok 1994 se počítá se zvýšením výdajů celkově o 3,6 %. V rámci plánovaných 200 mld. FRF se mají zvýšit:

- výdaje na vojenskou techniku o 5,6 %,
- výdaje na výzkum a vývoj o 7,9 %,
- provozní výdaje jen o 2 %.

Tato výjimka ze všeobecného snižování vojenských rozpočtů se hodnotí nejen jako projev úsilí vlády o silnou obranu, ale také jako záměr nezhoršovat dopady hospodářské recese na nezaměstnanost. Důsledkem snižování vojenského rozpočtu by byly další tisíce nezaměstnaných vedle současných 3 milionů.

Restrukturalizace ozbrojených sil urychluje proces restrukturalizace zbrojního průmyslu a nastoluje otázku udržení nezbytných výrobních kapacit pro výrobu speciální vojenské techniky, např. obrněných vozidel, ponorek, zbraní a munice. Rozhodování o budoucnosti zbrojních projektů v USA je ovlivněno ohledy na udržení kapacit.

Důsledky snižování investičních výdajů se promítají mj. do rozšiřování zbrojní spolupráce, a to nejen mezi státy NATO. Např. ve Francii připadalo dosud na mezinárodní zbrojní projekty jen 10 % výdajů na akvizici vojenské techniky. Francouzský ministr obrany oznámil záměr **zvětšit podíl mezinárodních projektů na 60 % do roku 2000**. V září 1993 bylo oznámeno uzavření významné dohody o spolupráci při vývoji a výrobě vojenské techniky mezi Švédskem a Norskem.

Jedním z důsledků snižování početních stavů ozbrojených sil a výzbroje je zmenšování plánovaných počtů vyvíjených typů vojenské techniky. **Zmenšení výrobních sérií vede ke zvětšování nákladů.** Stejný dopad má prodlužování termínů, např.:

- prodloužení stavby letadlové lodi Charles de Gaulle o 30 měsíců povede ke zvýšení nákladů o 440 mil. FRF,
- prodlužování stavby ponorek Triomphant zvýší náklady o 1300 mil. FRF,
- odsunování dodávek bojových letounů MIRAGE 2000 z výroby povede ke zvýšení nákladů také o 1300 mil. FRF.

Jedním z výzkumných úkolů zařazených do 7 hlavních směrů technologického náporu ministerstva obrany USA je učinit výrobní náklady **nezávislé na velikosti série.**

**Zvyšování nákladů v důsledku nestability zbrojních projektů zvětšuje rozpor mezi úsilím o snižování vojenských výdajů a růstem cen zbraňových systémů** a jiné vojenské techniky. Exponenciální růst cen zbraňových systémů se dosud nepodařilo zastavit. Typickým příkladem jsou ceny amerických taktických bojových letounů, které se od roku 1920 zvyšovaly na desetinásobek každých 20 let. Bude-li tento vývoj cen pokračovat, dosáhnou průměrné běžné ceny v roce 2000 úrovně 100 mil. USD. Vyvíjený bojový letoun F-22 tuto hranici překročí. Na výrobu 648 jednotek je plánováno 75 mld. USD v cenové úrovni roku 1994, tj. 115 mil. USD na jednotku. Zahájení výroby francouzského bojového letounu RAFALE bylo odsunuto na rok 2002 (původně 2000). Cena letounu s příslušenstvím se odhaduje na 600 mil. FRF, tzn. 100 mil. USD. Na nákup 34 bojových letounů F-18 pro Švýcarsko bylo naplánováno 3,5 mld. CHF, tj. přes 100 mil. CHF (přibližně 67 mil. USD) na jednotku.

Tento nákladný zbrojní projekt se stal pro odpor části veřejnosti politickou otázkou, která byla nakonec řešena referendem. Jeho výsledkem bylo schválení nákupu.

Mezi ekonomické aspekty restrukturalizace patří také **výdaje na likvidaci přebytečné výzbroje**, které nejsou zanedbatelné. Podle amerických odhadů dosáhnou *náklady na likvidaci přebytečného vojenského materiálu podle uzavřených smluv o odzbrojení výše 500 mld. USD.* Na likvidaci jednoho tanku je nutno vynaložit 30 tis. až 40 tis. DEM.

#### Konkrétní projevy restrukturalizačních procesů v jednotlivých státech - specifikace

##### ■ **Reorganizace v ozbrojených silách Belgie**

Po zrušení povinné vojenské služby má být zavedena úplná profesionalizace ozbrojených sil. Dále se počítá s velkým snížením vojenských výdajů a rozprodejem či likvidací části výzbroje.

Současný početní stav belgické armády je asi 86 000 mužů, z toho okolo 48 000 vojáků z povolání. Má zůstat jen 40 000 vojáků profesionálů. Pozemní vojsko by se mělo snížit o 27 500, vojenské letectvo o 10 000 a vojenské námořnictvo o 2500 osob. Z aktivní služby bylo staženo 45 ze 135 stíhacích letounů F-16 a mnozí



vojenští piloti byli převedeni do jiných funkcí. Pozemní vojsko mělo v roce 1993 snížit počet 334 tanků LEOPARD na 202.

Proti navrhované koncepci jsou nevládní strany, které ji označují za příliš nákladnou, a z tohoto důvodu tedy nereálnou. Náčelník generálního štábu prosazuje početní stav armády 60 tis. vojáků. Ministr obrany již ohlásil zkrácení plánovaných nákupů vojenské techniky, zvláště u vojenského letectva, a souběžnou modernizaci tanků.

Vojenské výdaje nemají do roku 1997 přesahovat částku 99 mld. BEF ročně. Rozpočet na armádu, který činí 90 mld. BEF, se v příštích letech v žádném případě nesmí zvyšovat.

Generální štáb zpracovává studii k těmto problémům. Argument proti profesionální armádě je mj. ekonomický - belgický voják základní služby kromě ošacení a stravování dostává měsíční služné ve výši 4000 BEF, což je hodnoceno příznivě z hlediska nákladovosti. Před dvěma roky byla vojenská základní služba stanovena na 8 měsíců. Experimentálně je zkoušena i civilní služba.

Teritoriální velitelství a velitelství logistiky a spojovacího vojska mají být sloučeny do jednoho společného velitelství. Jednotky národní gardy, v současnosti doplňované povolanci, mají být v letech 1995 až 1998 rozpuštěny.

Do sil rychlé reakce NATO je předurčena aeromobilní brigáda, která má plnit i další alternativní úkoly v rámci mírových sil OSN, operací pod záštitou Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě apod. Části lehké brigády a dvou mechanizovaných brigád mají být začleněny do smíšeného německo-nizozemského armádního sboru. Z těchto brigád má být vyčleněno celkem pět praporů pro zasažení v mírových operacích.

### ■ *Rozpočty Rakouské republiky na obranu*

Důvodová zpráva ke spolkovému finančnímu zákonu 1993 Rakouské republiky v kapitole 40 uvádí plánované výdaje na obranu včetně staveb pro obranná zařízení ve výši cca 20,1 mld. ATS (resort obrany 19,0 mld. ATS, resort hospodářství - stavby 1,1 mld. ATS) a příjmy 0,5 mld. ATS. Výdajová částka je o 654,893 mil. ATS vyšší než v roce 1992. V přípravě rozpočtu se významně odrazily poznatky ze zasazení části spolkových ozbrojených sil na hranicích s bývalou Jugoslávií. Ve výdajích na rok 1993 je zvýšena částka na investice (modernizace výzbroje a prostředků vele- ní, ochranné prostředky apod.). Úspory v oblasti personálních výdajů jsou ve prospěch investic. **Tabulka 2** uvádí strukturu rozpočtu Rakouské republiky na obranu.

Priority v oblasti investic:

- nákup nové výzbroje v odpovídajícím rozsahu pro všechny složky ozbrojených sil,
- udržení racionálně omezeného provozu ozbrojených sil,
- zabezpečení výcviku vojáků: základní služby a zdokonalovacího výcviku vojáků z povolání a dělesloužících,
- pokračování v modernizaci výzbroje, ochranných prostředků aj.,
- zohlednění požadavků infrastruktury.

# Struktura rozpočtu Rakouské republiky na obranu

Tabulka 2

| Položka                               | Výdaje (v mil. ATS) |
|---------------------------------------|---------------------|
| Personální výdaje                     | 7 330,146           |
| Nákup nemovitostí, objektů a zařízení | 51,266              |
| Příspěvky                             | 1,438               |
| Zákonné závazky                       | 3 408,896           |
| Náklady, investice                    | 8 113,311           |
| Vojenské domovy                       | 114,000             |
| <b>Celkem</b>                         | <b>19 019,057</b>   |
| Stavby                                | 1 102,625           |
| <b>Celkem</b>                         | <b>20 121,682</b>   |

Opatření v oblasti výzbroje sledují cíl vybavit pozemní vojsko potřebnou výzbrojí a výstrojí již v rámci nové organizační struktury. Akvizice výzbroje se realizuje podle desetiletého investičního programu, který zahrnuje investiční položky podle druhu, množství a priorit v příslušné materiálové oblasti. Rozpočet předpokládá těžiště v nákupu: řízených střel, zdravotnických přístrojů a prostředků osobní ochrany, simulátorů pro střelby a bojová cvičení, přístrojů pro vidění v noci, prostředků palebné podpory a spojovacích prostředků. Byl vypsán konkurz na akvizici jednoho typu lehkých protiletadlových řízených střel, přičemž již v roce 1993 byl realizován nákup jednoho druhu těchto řízených střel. V oblasti modernizace vojenské techniky se předpokládá náhrada za zastaralé a vyřazené typy. U vojenského letectva jsou plánovány prostředky na infrastrukturu a PVO.

Předpokládané výdaje v oblasti provozu ozbrojených sil mají být na:

- ◆ výstroj, výzbroj a výcvik vojáků základní služby,
- ◆ udržování přístrojů a zařízení zabezpečujících střelby a bojová cvičení,
- ◆ nákup náhradních dílů, přístrojů a nářadí a na odborné práce prováděné civilními službami.

Racionalizační opatření jsou uplatňována rovněž i v oblasti výcviku. Zkrácení doby vojenské základní služby vyžaduje zintenzivnění výcviku. Toho má být dosaženo uskutečňovanou reformou výcviku a zaváděním moderních výcvikových přístrojů a zařízení. Vedle prostředků pro výstavbu zařízení střelnic a pro bojový výcvik se mají více využívat audiovizuální přístroje a simulátory. Cílem těchto opatření je dosáhnout nejen zvýšené kvality výcviku, ale i snížení nákladů a škod na životním prostředí. Zasazení moderních přístrojů a zařízení ve výcviku bude probíhat v několika časových etapách. V tomto procesu jsou zohledňovány především plánované náklady.



Přiměřená racionalizační opatření se budou promítat i do oblasti miliční činnosti - výcvik, vybavení, zabezpečení informací a práce s příslušníky milice v období mezi cvičeními.

V oblasti infrastruktury se předpokládá urychlené zabezpečení stavebních prací pro munici sklady, střelnice a cvičiště, s plným respektováním bezpečnostních potřeb obyvatelstva a státu.

Vojenský rozpočet sleduje i otázku podpory rozvoje rakouského hospodářství, a to tím, že těžiště předpokládaných nákladů na nákup bojových vozidel, přístrojů i některé výzbroje bude v domácích zdrojích. Tato částka včetně konjunkturálního oživení má činit až 500 mil. ATS.

Rozpočet na obranu pro rok 1994 je ve výši 19,744 mld. ATS, tj. o 725 mil. ATS více než v roce 1993 (19,019 mld. ATS). Dílčí rozpočtové částky by měly finančně zabezpečit potřeby modernizace výzbroje, výcviku i odpovídající investice v oblasti obrany Rakouska.

Předpokládá se, že z resortu obrany bude vyčleněno finanční zabezpečení sociální výpomoci rodinám a dětem vojáků a bude převedeno do kompetence ministerstva financí. Jde o částku 287 mil. ATS. Mimoto ve prospěch ministerstva obrany bude dána dodatečná částka 200 mil. ATS pro krytí věcných nákladů. Ministerstvo obrany tím bude mít o 1,212 mld. ATS více, tj. o 6,5 % oproti roku 1993.

V rozpočtu ministerstva hospodářství má být zahrnuta částka 1,16 mld. ATS (1,10 mld. ATS v roce 1993) na vojenské stavby. Celková výše rozpočtu na obranu takto dosáhne 21,4 mld. ATS. V roce 1993 to bylo 20,12 mld. ATS.

Na věcné náklady a investice je v rozpočtu plánována částka 8,31 mld. ATS (v roce 1993 - 8,11 mld. ATS). V této oblasti mají být prioritně finančně zabezpečovány:

- v rámci modernizace výzbroje akvizice řízených střel, prostředků spojení a vele-  
ní,
- akvizice prostředků pro zvýšení mobility vojsk a jejich schopnosti vedení boje  
v noci.
- elektronizace výcvikových zařízení a nákup výcvikových simulátorů.

Těmito opatřeními má být dosaženo zvýšení celkové úrovně ozbrojených sil, a to především cestou systematické modernizace vojenské techniky. Současně mají být v roce 1994 splněny a rozpočtově zabezpečeny rozhodující úkoly a procesy reformy ozbrojených sil.

### ■ **Reorganizace ozbrojených sil Švýcarska**

V roce 1991 byl vypracován plán reorganizace ozbrojených sil Švýcarska „Armáda 1995“. Plán v současnosti prochází realizační fází. Předpokládá se určitá změna orientace v poslání ozbrojených sil Švýcarska. I nadále hlavním posláním ozbrojených sil je vnější obranná funkce. Nevylučuje se účast v systému společné evropské obrany. Měla by být vytvořena jednotka o síle asi 600 mužů s určením pro mírové ozbrojené síly OSN. Vojenská účast v rámci NATO nepřichází v úvahu.

Do roku 1995 se má snížit mobilizační počet ze 620 tis. na 400 tis. vojáků. Vojenská služba má být zkrácena ze současných 331 (základní výcvik a cvičení) na 300 dní. Věková hranice pro zproštění vojenských povinností má být snížena

z dosavadních 52 na 42 let. **Závazky vůči domobraně i po dovršení tohoto věku zůstávají.**

Nominální výdaje na vojenskou obranu země se od roku 1960 zvýšily o pět výdajových položek. **Nyní je rozpočet na vojenskou obranu země strukturován do 13 položek určených pro vojenské potřeby.** Celkové výdaje na obranu jsou vedle ostatních státních výdajů charakterizovány jako skromné.

Do roku 1995 musí být ve spolkovém ministerstvu obrany zrušeno 800 a ve zbrojních podnicích 1000 pracovních míst. Při realizaci tohoto záměru objektivně vznikají některé personální a regionálně-politické problémy. O tom hovořil na tiskové konferenci ministr obrany Švýcarska K. Villiger a zdůraznil, že ministerstvo chce být odpovědným zaměstnavatelem a loajálním partnerem, ale nemůže případné propouštění vyloučit.

Do roku 1995 platí pro resort obrany „nulový růst“ resp. stop stav rozpočtových výdajů, což v podstatě znamená asi 20% reálné zmenšení finančních prostředků za dané období. Přes tato omezení se musí udržet potřebný průběh vojenské služby a provoz ozbrojených sil, má být zachována obranná připravenost a má se realizovat model „Armáda 95“. **U samotného ministerstva se zrušení tabulkových míst předpokládá během čtyř let, vždy po 200 místech.** Pokud by ovšem snižování ohrozilo realizaci modelu Armáda 95, vojenští představitelé budou požadovat nové posouzení těchto otázek Spolkovou radou.

U státních zbrojních podniků, v důsledku zhoršujícího se uplatňování zbrojní produkce na trhu, má dojít do roku 1995 ke snížení o 1000 pracovních míst. Roční kvóty jsou stanoveny okolo 300 osob, což překračuje horní hranici přirozené fluktuace. Propouštění rovněž není vyloučeno. Předpokládá se přemístění a rekvalifikace pracovníků i změny výrobního programu. Ovšem v těchto počtech se zatím nekalkuluje se zrušenými pracovními místy v kantonálních zbrojních arzenálech v důsledku realizace modelu Armáda 95.

Vojenští představitelé namítají, že zatím ozbrojené síly nelze z bezpečnostních důvodů zrušit a také nelze operovat nerealistickými projekty. V tomto smyslu ozbrojené síly nemohou být ani nástrojem regionální politiky, ani instrumentem národního hospodářství. Jejich poslání je jednoznačně ve sféře obrany státního území Švýcarska.

Proces konverze zbrojního průmyslu probíhá i ve Švýcarsku. Restrukturalizace tohoto odvětví má zahrnovat zúžení výrobních programů z hlediska druhů výrobků, snížení počtu zaměstnanců, přizpůsobení výrobního sortimentu požadavkům trhu, konkurenci soukromého sektoru při snížení státních dotací, zavedení nových technologií a progresivních výrobků (munice, výbušniny, automobilové součástky, komponenty letecké techniky apod.). V omezeném rozsahu se uvažuje i o privatizaci státních zbrojních podniků. Vzhledem k silné zahraniční konkurenci se v tomto směru očekává menší zájem soukromých podnikatelů.

## ■ **Vojenské rozpočtování USA v letech 1993 až 1998**

**Tabulka 3** uvádí rozpočet USA na národní obranu - nejvyšší hranici výdajů. **Tabulka 4** uvádí rozpočet ministerstva obrany USA podle funkční struktury.

**Rozpočet USA na národní obranu - nejvyšší hranice výdajů**  
(v běžných cenách, v mld. USD)

**Tabulka 3**

| Rok                               | 1993   | 1994   | 1995   | 1996   | 1997   | 1998  |
|-----------------------------------|--------|--------|--------|--------|--------|-------|
| <b>Rozpočet - oprávnění</b>       |        |        |        |        |        |       |
| Ministerstvo obrany               | 259,1  | 250,7  | 248,1  | 240,3  | 232,8  | 240,5 |
| Ministerstvo energetiky a ostatní | 13,9   | 12,7   | 13,0   | 13,4   | 13,2   | 13,4  |
| Celkově národní obrana            | 273,0  | 263,4  | 261,1  | 253,7  | 246,0  | 253,9 |
| Reálná změna                      | -8,5 % | -5,0 % | -3,0 % | -5,1 % | -5,0 % | 0 %   |
| <b>Rozpočet - výdaje</b>          |        |        |        |        |        |       |
| Ministerstvo obrany               | 277,3  | 264,2  | 258,0  | 251,6  | 233,7  | 239,2 |
| Ministerstvo energetiky a ostatní | 13,4   | 12,7   | 12,9   | 13,1   | 13,2   | 13,3  |
| Celkově národní obrana            | 290,7  | 276,9  | 270,9  | 264,7  | 246,9  | 252,5 |
| Reálná změna                      | -5,6 % | -6,6 % | -4,3 % | -4,5 % | -8,9 % | 0 %   |

**Rozpočet ministerstva obrany USA podle funkční struktury**  
(v mld. USD)

**Tabulka 4**

| Oblast výdajů     | Změna - rok 1993 až 1994 |             |              |             |
|-------------------|--------------------------|-------------|--------------|-------------|
|                   | 1993                     | v USD       | 1994         | v %         |
| Personální        | 76,3                     | -6,2        | 70,1         | -9,2        |
| Provozní          | 86,4                     | 3,1         | 89,5         | 1,2         |
| Akvizice          | 53,6                     | -8,1        | 45,5         | -17,0       |
| Výzkum a vývoj    | 38,2                     | 0,4         | 38,6         | -1,1        |
| Vojenské stavby   | 4,5                      | 1,3         | 5,8          | -6,9        |
| Rodinné ubytování | 3,9                      | -0,1        | 3,8          | -6,9        |
| Fondy             | -2,2                     | 0,1         | -2,1         | .           |
| Ostatní           | -1,6                     | 0,9         | -0,7         | .           |
| <b>Celkem</b>     | <b>259,1</b>             | <b>-8,4</b> | <b>250,7</b> | <b>-5,0</b> |

## ■ **Restrukturalizace v NATO**

Vojenské složky Severoatlantické aliance uvažují o tom, že by řídicím orgánům NATO navrhly další snížení počtu jednotek v Evropě.

Důvodem k redukci síly západoevropských vojenských jednotek zařazených do rámce Severoatlantické aliance je společensko-politický vývoj, k němuž v posledních letech na evropském kontinentě došlo. Po období studené války již není, podle vojenských strategií, nutné udržovat v Evropě tak velký vojenský potenciál, jako v předchozích desetiletích.

Byly vysloveny názory, že je nutné připravované změny urychlit. Zatím se uvažovalo o tom, že do roku 1997 bude vojenská síla Aliance redukována v poměru k roku 1989 o 25 %, v oblasti střední Evropy dokonce o 50 %. Tento názor vychází i z konkrétních podmínek některých členských států NATO. Tyto státy argumentují tím, že v důsledku snížení početního stavu svých národních armád se nemohou plnohodnotně podílet na realizaci nové strategie přijaté v roce 1991 v Římě.

Podle tohoto plánu mělo být v oblasti střední Evropy rozmístěno osm mnohonárodních svazků, ale velmi pravděpodobně by došlo při realizaci ke značným modifikacím. Podle jiných vyslovených názorů „byly početní stavy značně redukovány“.

Uvažuje se o snížení podílu jednotlivých států na jednotkách NATO, a to oproti roku 1991 - Velká Británie o 50 %, Belgie o 60 %, SRN a Nizozemsko o 50 %.

## ■ **Snížování rozsahu zbrojní výroby a pokles zaměstnanosti**

Omezování zbrojní výroby a snižování početních stavů ozbrojených sil zemí Evropské unie (EU), tím i členských států NATO, vyvolává v některých oblastech závažné strukturální problémy.

Podle studie oddělení bruselské Komise EU pro regionální politiku, uveřejněné v týdeníku *Die Wirtschaft* v únoru 1993, jsou charakteristické tyto jevy:

- Od začátku 70. do konce 80. let se v těchto zemích snížil podíl výdajů na obranu na HDP z 3,7 na 3,3 %. V roce 1990 činily výdaje zemí EU na obranu (v tehdejších cenách) 143 mld. ECU, tedy 3,02 % HDP.
- Podle prognóz se mají výdaje na obranu těchto zemí do roku 1995 oproti roku 1991 snížit zhruba o 10 až 15 % a do roku 2000 o více než 25 %.
- Dá se předpokládat pokles zbrojního vývozu. V 80. letech se ze zemí EU v celkovém objemu vyrobených zbraní vyváželo 39 % a v 90. letech to je přibližně 34 %.
- V roce 1991 bylo v zemích EU ve zbrojním průmyslu zaměstnáno 683 139 osob (0,55 % obyvatel v produktivním věku). U ozbrojených sil (národních i aliančních) bylo v roce 1991 zaměstnáno 2,3 mil. osob, nejvíce v SRN.

V průběhu pěti let se celosvětově pravděpodobně sníží počet pracovníků ve zbrojním průmyslu asi o 3 až 4 mil. osob. Nyní je údajně v tomto resortu zaměstnáno kolem 15 mil. osob. V době největšího rozkvětu zbrojního průmyslu, v polovině 80. let, to bylo přibližně 16 mil. osob.

*(Redakčně zkrácená a upravená AI č. 863/94 ÚVVV Praha.)*